

באכילה, לפי שבשחיטת אמו הוא אינו נותר, כאמור.

אך אילו היה לו היתר מחמת שחיטתה, לפי שנחשב כאחד מאבריה, כאן הוא היה נאסר, לפי שאמו טרפה היא.

ב. וכן חייב הוא במתן זרוע והלחיים והקבה לכהן. שהיות והוא נשחט בעצמו, הרי הוא בכלל מה שנאמר [דברים יח ג] "וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם, מאת זובחי הזבח, אם שור אם ש. ונתן לכהן הזרוע הלחיים והקבה". ואף השוחט בן פקועה כזה, נתן לכהן את הזרוע הלחיים והקיבה. (314)

אותו התורה אגב שחיטת אמו. אך כאשר שחיטת אמו אינה מסייעת להיתר אכילתו מחמת שהיא טרפה, אפשר לשחטו בפני עצמו. משום שארבע סימני שחיטה יש בו כאמור. ב' סימנים [שהם או קנה וושט] של אמו שיכול להיות נותר בשחיטתה, וכן ב' סימני עצמו. שאף בשחיטתם נותר כאשר אין לו היתר בסימני אמו. (312) וכאן, בבן פקועה של הטריפה, כיון שאין שחיטת אמו מתירתו, שוחטים אותו בסימניו שלו. (313)

אמר רב חסדא: השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי —

עה-ב א. טעון העובר שחיטה כדי להתירו

דאמר לדברי המתיר אסור — לא קיימא לן כוותיה. ולא חיישינן לזה כלל. רשב"א.

313. התוספות [בבא קמא מז ב] העירו שהרי קיימא לן שעובר ירך אמו. ואם כן, אף כאן יש לו לאסור משום אמו. וביאר, שלענין טרפה אינו כן. שמאחר ויש לעובר זה חיות בפני עצמו, אין לומר שנטרף אגב אמו. שהרי סוף סוף חי הוא.

314. הפרי חדש [ס"א ס"ק י"א] כתב שמכאן למידים שבאופן שניתר העובר בשחיטת אמו, פטור מן המתנות.

וכן מבואר בתוספתא כאן [הלכה ל']: השוחט את הבהמה ומצא בה בן ט' חי פטור מן המתנות. שנא "מאת זובחי הזבח". את שטעון שחיטה חייב במתנות, ואת שאינו טעון שחיטה — פטור מן המתנות.

ואילו במאירי כאן כתב: שחט את הבהמה ויצא ממנה בן ט' חי, אף על פי שאינו טעון שחיטה מן הדין, חייב הוא במתנות. וצ"ע מדברי התוספתא, דמשמע שהא תליא.

במגיד משנה [מאכלות אסורות ז ג] כתב, כי

סימן י"ג] נקט, שאיסורו הוא משום טרפה, כדין אמו. [ולדברי רבא שד' סימנין הכשירה בו אמו ומשום כך יש בו שחיטה, הרי על ידי השחיטה הוא מופרש ומובדל מן האם, וקם הוא בדינו, שאינו טרפה].

ב. החזון איש [יו"ד סימן י"ג ס"ק ג'] מבאר, שאיסורו הוא משום "אבר מן החי", כיון שאמו נחשבת כאינה שחוטה.

ג. האמרי משה סימן ד' והקהילות יעקב [בבא קמא סימן ל"ד] ביארו, שהאיסור הוא משום 'אינו זבוח'. דהיינו, שכל בהמה שלא נשחטה, אסורה באכילה מחמת שלא התקיימה בה מצות שחיטה [גם אם היא אינה טרפה], וכיון ששחיטת האם הטריפה אינה נחשבת לשחיטה, הרי היא אסורה גם מצד שהיא "אינה זבוחה", והאיסור הזה יש אף בבנה, הבן פקועה. כי עד כמה שאיסור זה קיים באם, אף בעובר ישנו איסור זה [סיכום שיטות אלו הובא בספר שחיטת חולין].

312. וכך הלכה, דהא רב חסדא ורבא ורבי אסי ורבי יוחנן כולהו הכי סבירא להו. ורבי אמי

ואף בזה יש להקשות: הדין שטעון שחיטה — **כמאן**, ודאי **כרבי מאיר** הוא.

ואילו הדין שאם מת טהור מלטמא **במשא**, ודאי **כרבנן** הוא. ואם כן, אותה הסתירה קיימת לכאורה גם בדברי רבי חייא!?

מיישב רבא: **הא**, מימרא זו ששנה רבי חייא, **לא קשיא**.

כי מה שאמר **רבי חייא** "ואם מת טהור מלטמא", **אם כבר מצאו מת** [את העובר, בשעה שנשחטה אמן] **קאמר**. ולא באופן שמת לאחר זמן. ואכן כל דברי רבי חייא נאמרו כדעת רבי מאיר.

ומה שאמר רבי חייא שאם מת טהור מלטמא אגב שחיטת אמו, לא קשה. כיון שמודה רבי מאיר שאף על פי שבן פקועה חי אין שחיטת אמו מתירתו, מכל מקום, אם הוא מת הרי הוא נותר על ידי שחיטת אמו. וכאשר אמו טריפה, אף שאינה מתירתו באכילה, מכל מקום, מטהרתו מידי טומאת נבילה. ולכן אין להקשות על דברי רבי חייא.

אלא לדידך, לדבריך רב חסדא, עדיין **קשיא**. שהרי דבריך נאמרו על עובר חי שטעון שחיטה לעצמו וכרבי מאיר, ואילו אם מת אותו עובר עצמו לאחר מזמן, טהור אגב שחיטת אמו כדעת חכמים. ועדיין קשה מאוד!?

ג. ואם מת עובר זה, הריהו טהור מלטמא **במשא** כנבילה, היות ונשחטה אמו בעודו בקרבה. ומועילה לו שחיטת אמו לטהרו מידי טומאת נבילה.

אמר ליה רבא: הלכה זו שאמרת שעובר הטריפה טעון שחיטה, **כמאן**, כדעת מי היא? בהכרח **כרבי מאיר** היא. שרבי מאיר סובר שעובר בן ט' טעון שחיטה לעצמו. אך לרבנן אין בו שחיטה כלל, שהרי לדבריהם, שחוט ועומד הוא.

ואילו ההלכה האחרת שאמרת, "ואם מת — טהור מלטמא **במשא**" **כמאן** כדעת מי היא? — בהכרח שהיא **כרבנן**, הסבורים ששחיטת אמו פועלת בו, ומטהרתו מידי טומאת נבילה.

ונמצא, שדבריך סותרים זה את זה!?

השיב לו רב חסדא: ואילו **ליטעמיך**, לדבריך רבא, שאתה מכריח שתחילתה של מימרא זו לרבי מאיר וסופה היא לרבנן, היאך תבאר את **הא דתני רבי חייא** כעין דברינו.

שכך שנה רבי חייא: **השוחט את הטרפה ומצא בה בן ט' חי** — טעון שחיטה, **וחייב בזרוע והלחיים והקבה**. **ואם מת** — טהור מלטמא **במשא**.

לאו, שהרי אף הרואה שהמתנות ביד בעל הבהמה, סבור שקנאם מן הכהן. ולכן בבן פקועה פטורים מן המתנות. וכמו לענין טרפות שלא אסרו בבן פקועה, שהיות ואין הטרפות שבאברי העובר הפנימיים מפורסמים דיו.

לדברי כל המפרשים נראה שאם הפריס [עמד או הלך] על גבי קרקע, כיון שטעון שחיטה אף חלבו אסור. ודוקא באלו גזרו חכמים היות והדברים הללו, דרכם להתפרסם. [ראה גמרא להלן בעמוד זה] אבל לגבי מתנות כהונה, כיון שאין דרך הדבר להתפרסם אם ניתנו מתנות או

התורה.

אמר ליה רב אסי: יישר! נכונה ויפה שמועה זו. וכן אמר רבי יוחנן, יישר!

ודנה הגמרא: האם מכלל זאת שאמר רבי יוחנן על דין זה שנכון הוא, יש ללמוד מכך, דפליג עליה שחלוק רבי שמעון בן לקיש על כך, והוא סובר שאין אפשרות לשחוט ולהתיר בן פקועה של טריפה באכילה?

ודוחה הגמרא: **משחא הוה שהי ליה**. מנהג היה לריש לקיש שכאשר היה רבי יוחנן אומר שמועה שלא היה ריש לקיש מודה לו בה, היה שוהה שעה או שתיים קודם שיחלוק על רבי יוחנן, שמא יחזור בה מעצמו. וכיון ששהה, שתיק ליה ולא מיהר ריש לקיש לחלוק עליו. ובתוך שהייה זו, יצא רב אסי ולא הספיק לשמוע אם אכן חולק רבי שמעון בן לקיש בדבר זה או לא.

ואיכא דאמרי, יש אומרים כי הטעם ששתק ריש לקיש בדבר זה, הוא משום שמשחא הוה שתי שעותה היה מים, ולכן, שתיק ליה, שתק מחמת שתייתו⁽³¹⁵⁾ ולא ענה על דברי רבי יוחנן. ומתוך כך יצא רב אסי מבית המדרש ולא הספיק לשמוע את רבי שמעון בן לקיש.

אמר ליה רב חסדא: אף לדידי נמי לא קשיא, משום שארבעה סימנים של שחיטה **אכשר ביה רחמנא**, הכשירה התורה בעובר בן פקועה. שני סימנים [קנה וושט] באמו, וכן שני סימנים בעובר עצמו. כלומר, היתר עובר בשחיטת אמו, אינו בא לשלול את האפשרות שתהא שחיטה בעובר עצמו בעת הצורך. אלא רק שיש היתר לעובר בשחיטת אמו. ואכן כאשר אמו טריפה ואין שחיטתה מועילה לו, ישנה אפשרות לשחוט את העובר עצמו. ויהא נותר בשחיטה זו.

נמצא, שדברי רב חסדא נאמרו כדעת חכמים. ומשום כך טהור העובר אגב שחיטת אמו אם מת לאחר זמן. ואכן אף ששחיטת אמו מועילה לטהרתו, דבר המלמד שהעובר הוא חלק ממנה, עדיין ישנה אפשרות, אף לדעת חכמים, לשחטו בפני עצמו כאמור, ולהתירו באכילה.

ומשום כך אין קושיא על דברי רב חסדא.

כי פליק, כאשר עלה רבי זירא מבבל לארץ ישראל, **אשכחיה מצאו רב אסי את רבי זירא, דיתיב שישב וקאמר ליה להא שמעתא**, את המימרא זו ששינונו, שישנה שחיטה לבן פקועה אפילו לדעת חכמים, כיון שארבעה סימני שחיטה הכשירה בו

ולא ישמע. וראה עוד במגן גיבורים סימן קנ"א. עוד הקשה הרשב"ש שם, איך הפסיק ריש לקיש מדברי תורה ושתה ולא המתין עד שיפטר מבית המדרש?

ותירץ: משום דשמעתא בעיא צילותא. ואם לא ישתה, לא יוכל לכיין שמועותיו! [וסיים שם: ובדורות הללו, שאינם כל כך שקדנים, ואין שם בדבריהם עומק דרוש, אין

315. הקשה הרשב"ש [סימן רע"ד] מדוע לא יצא לחוץ כדי לשתות, הא קיימא לן שאין אוכלים ושותין בבית הכנסת ובבית המדרש, אלא רק בשעת הדחק?

ותירץ: שאף על פי שהיה ריש לקיש יכול לצאת לחוץ לשתות, אפילו כך שתה בבית המדרש משום ביטול בית המדרש. לפי שחושש הוא שאם יצא לחוץ, יאמר רבי יוחנן דבר הלכה,

שלא יבואו להחליף בינו לבין בהמה רגילה החייבת בשחיטה^[318].

ואילו לרבי שמעון שזורי, בכל מצב פטור בן פקועה משחיטה. וכדבריו במשנה "אפילו בן חמש שנים וחורש בשדה, שחיטתו אמו מטהרתו".

אמר רב משרשיא: לדברי האומר [חנניא, לקמן עח ב], **חוששין לזרע האב**, שבן של בהמה וחיה מתייחס אחר אביו, **בן פקועה הבא על בהמה "מעלייתא"**, בהמה רגילה החייבת בשחיטה, הולד הנולד משניהם, **אין לו תקנה**.⁽³¹⁹⁾ לפי שדנים אותו כאילו אין בו אלא סימן אחד הראוי לשחיטה. שהרי מצד אביו, כשחוט הוא. ורק מצד אמו הוא ראוי לשחיטה. והתורה לא התירה בהמה לאכילה, אלא בשחיטת שני סימנים!

שנינו במשנתנו: **רבי שמעון שזורי אומר, אפילו בן חמש שנים וחורש בשדה, שחיטתו אמו מטהרתו:**

מקשה הגמרא: הרי דברי רבי שמעון שזורי, **היינו דברי תנא קמא?!** כלומר, חכמים שבמשנה החולקים על רבי מאיר, וסוברים שאף בן ט' חי שחיטתו אמו מטהרתו. ומה מוסיף רבי שמעון שזורי על דבריהם?

אמר רב כהנא: ולד שיצא והפריס, עמד⁽³¹⁶⁾ על פרסותיו על גבי קרקע, **איבא ביניהו**. זהו החילוק שבין שיטת חכמים לרבי שמעון שזורי.⁽³¹⁷⁾

שלדעת חכמים אין לעובר היתר אלא בשעה שהוא במעי אמו. אך אם עמד על רגליו, טעון שחיטה. ושחיטה זו מדרבנן היא.

שנחשב כשחוט, מכל מקום, אפשר שיחליפו ויטעו להתיר בהמה שמתה ונתנבלה בעלמא. ודוקא כאשר בן הפקועה עדיין חי וכדי לאוכלו יש להרגו ולהכותו על ראשו או לקורעו, רק אז אינו מתחלף בבהמה בעלמא, ומותר.

318. בט"ז [סימן י"ג ס"ק ד'] דן מה דינו בדיעבד אם לא נשחט. אם החמירו בו כל כך משום שמא יטעו ויחליפוהו להתיר אף בבהמה רגילה, או חששו עד כדי להחמיר אף בדיעבד.

ומלשון הטור שם שכתב "וכל הדברים הפוסלים בשחיטה פוסלים בו" משמע שאפילו בדיעבד אם לא נשחט, אסור. וראה שם מסקנת הט"ז וראייתו שאין לאסור בדיעבד. אולם הש"ך בנקודות הכסף שם סובר שאף בדיעבד יש לאוסרו אם לא נשחט.

319. לעיל סט א נסתפקה הגמרא לגבי עובר שהוציא ידו ואחר כך נשחטה האם, האם חלבו

ראוי לשתות שם. אלא צריך לצאת לחוץ ולשתות. או ימתין עד שיפטר מבית המדרש]

316. ה'כרתי' [סימן י"ג ס"ק ג'] מסתפק אם הפריס על גבי קרקע היינו דוקא הלך על גבי קרקע, או אפילו אם עמד — גם כן נאסר בלא שחיטה.

ובאור זרוע [הלכות בהמה המקשה סימן ת"מ] כתב: וכן הלכה למעשה דהשוחט את הבהמה ומצא בה בן ט' חי והפריס על גבי קרקע ועמד על פרסותיו, הרי זה טעון שחיטה.

ומשמע מדבריו, שעל ידי עמידה בלבד — נאסר.

317. משמע לכאורה שכאשר לא הפריס על גבי קרקע, מותר בכל ענין.

ובשו"ת הרדב"ז [חלק א' סימן ק"צ] כתב לחדש שאם מת לאחר שיצא לאויר העולם, אף שלא הפריס על גבי קרקע, אסור באכילה. ואף

שחיטת שני הסימנים!

ולדעת רב מרשיא, לא הכשירה התורה בעובר זה ד' סימנים כמסקנת האמוראים לעיל בעמוד א. וכיון שסימן האב הבן פקועה נידון כשחוט כבר, שוב אין מועילה בו שחיטה. (321)

אמר אבוי: הכל, אף תנא קמא [חכמים במשנתנו] החולק על רבי שמעון שזורי וסובר שבן פקועה שהפריס ועמד על גבי קרקע, מתחייב בשחיטה משום מראית עין, **מודים בדינו של עובר קלוט** [שפרסותיו

ואף שלכאורה, אם נצרף את שני הסימנים הללו, את הסימן הבא לו מצד אביו שנידון כשחוט, ואת הסימן מצד אמו החייב בשחיטה, הרי כאשר ישחוט הסימן השני, נמצאו שני סימניו שחוטים [הן מצד אביו שנידון כשחוט משעה שנולד בן הפקועה, והן סימן זה שנשחט עכשיו], אין הציורף הזה מועיל. לפי שהיתה שהייה ארוכה מאד בין שחיטת שני הסימנים. שהרי אם נסתמך על חלות השחיטה שיש בסימן הבא לו מצד אביו, שנחשב כשחוט משעת עיבורו של אביו, ונצרף לזה את השחיטה של עכשיו, אין לך שהייה (320) גדולה מזו בהמתנה שבין

וראה שם.

321. כך פירש רש"י. והתוספות חולקים עליו ודחה דבריו אחד לאחד:

א: על מה שכתב רש"י שבהמה אינה נכשרת בסימן אחד, מעירים התוספות שאפילו אם היתה נכשרת בסימן אחד בסימן אחד, לא היה בזה תועלת. היות ואין כאן סימן אחד שחוט ואחד לא. אלא שנחשב כל סימן כאילו חציו שחוט. ואם כן, אין כאן אפילו רוב סימן שיהא ראוי לשחיטה.

ב: על מה שכתב רש"י "שאיין לך שהייה גדולה מזו" מעירים התוספות שאפילו אם לא היתה שהייה פוסלת בשחיטה, עדיין אין אפשרות לשוחטו היות וחציו הגוף של הולד הבא לו מכח אמו — לא נשחט כלל.

ג: על דברי רש"י שרב מרשיא אינו סובר את הדין שד' סימנים הכשירה בו התורה, כתבו התוס' שרק שם, בנידון לעיל, לגבי שחיטת טרפה, אנו אומרים שאפשר לשוחטו כיון ששחיטת הטרפה אינה שחיטה כלל. [ומכאן ראה ליסוד הגר"ח, שכבר הזכרנוהו בכמה מקומות, ששחיטת הטרפה אינה נחשבת מעיקרה

אסור או לאו. ונפסק בשו"ע יו"ד סימן י"ד סעיף ה' שחלבו אסור.

ובב"ח שם הקשה, מדוע לא נשנה ספק זה אף בענינו לגבי ולד של בן פקועה הבא על בהמה מעלייתא, האם חלבו גם כן נאסר. וביאר הב"ח, שכאן ודאי אין החלב אסור שהרי אין הולד טרפה אלא רק אין השחיטה מתירתו. וודאי חלבו כשר כחלב כל בהמה. אולם ראה בש"ך שם ס"ק י"א שסובר שהחלב אסור כחלב של טרפה.

320. רש"י. וראה מה שדנו האחרונים (אמרי משה סימן ג' וקובץ ענינים לעיל לב ב ובזכר יצחק סוף סימן ל"ג) בדין שהייה, אם ענינו הוא חסרון בצירוף שני המעשים של השחיטה, שאם רחוקים הם זה מזה — פוסל, או שזהו דין בחלות השחיטה, שהכל צריך להיעשות יחד, ושלא ישהה. ואין זה דוקא מדיני הסימנים. וראה בקובץ ענינים שם שהביא להוכיח מכאן שזהו פסול בעצם היתור השחיטה ולא בהפסק שבין הסימנים, מכך שאף על פי שאין השחיטה מתבצעת בפועל, שהרי סימן א' נחשב כבר כשחוט מעיקרו, בכל זאת יש כאן פסול שהייה.

מאי טעמא? תרי תמיהו, שני דברים מתמיהים [נדירים] שעובר זה עובר טהור ובכל אופן יש בו סימן טומאה, וכן אמו, שאף היא קלוטה, רק צירוף של שתי תמיהות כגון אלו, **מידבר דכירי אינשי**, זוכרים אותם בני אדם.

אמר זעירי, אמר רבי חנינא: הלכה כרבי שמעון שזורי, שאף עובר שעמד על הארץ נותר בשחיטת אמו ואינו צריך שחיטה לעצמו.

וכן היה רבי שמעון שזורי מתיר בבנו של בן הפקועה, וכן בבן בנו, עד סוף כל הדורות וכולם מותרים אף בלא שחיטה.

רבי יוחנן אמר: הוא בן הפקועה מותר, **ובנו אסור!** (325)

קלוטות ושלמות ואינם שסועות כשאר בהמה טהורה] שהוא **בן פקועה** — **שמותר** בשחיטת אמו.

מאי טעמא? כל מלתא דתמיהא, כל דבר תמוה ונדיר כגון זה העובר קלוט שנוצר לבהמה שפרסותיה שסועות, **מידבר דכירי לה אינשי**, נותנים בני אדם לב אליו, וזוכרים היאך נוצר (322) שבן פקועה הוא וממילא אפשר להתירו אף בלא שחיטה, ואין לחשוש שמא יטעו ויבואו להתיר אף בהמה רגילה. (323)

איכא דאמרי: אמר אבוי, הכל מודים בעובר קלוט בן בהמה קלוטה, וקלוט זה המדובר כאן, הוא **בן פקועה**, שנפקעה אמו בשחיטה, (324) ונמצא עובר זה בתוכה, **שמותר העובר אף בלא שחיטה**.

המית שניהם ב'קופיץ' בין קרניהם והאכילום בחופה. ואין משם ראייה שמותרים בני פקועה באופן זה, היות והיה הדבר בחופה ומעמד זה היה 'מילתא דתמיהה' וזוכרים זאת בני אדם וכמו קלוט בן פקועה המובא כאן.

324. בפשט דברי הגמרא כאן, נחלקו הפוסקים: דעת הש"ך [סימן י"ג ס"ק ז'] היא כפי שביארנו. ומציין הש"ך שאפשר היה לפרש שאף האם הקלוטה, היא 'בן פקועה'. אך מלשון רש"י לא משמע כך, שכתב: "ואותה קלוטה, פקועה היתה". דהיינו, שכריסה נפקעה ונמצא בה הבן פקועה המדובר כאן. אך היא לא הייתה 'בן פקועה'.

אמנם הט"ז שם מפרש שאף האם 'בן פקועה' היא. אך מדקדוק לשון רש"י משמע יותר כפי הש"ך.

325. עיין זכר יצחק חלק א' סימן ל"ה שמבאר

לשחיטה כלל]. אך כאן הרי הוא כאילו שחוט חציו, ולכולי עלמא לא תיתכן בו שחיטה. [וראה עוד מה שמעירים התוספות בענין זה].

322. בספר שערים מצויינים בהלכה הביא מדברי החתם סופר [שבת קמ ב] שפירש בדרך צחות על כך שנוהגים לחדש חידושים יותר מדאי בתוך הלימוד, וכל אחד בונה כמה לעצמו זה בכה וזה בכה. ואפשר לחפש על כך זכות לפי שראו קדמונינו ששולטת השכחה בעוה"ז ואי אפשר לאוקמי גירסא. ועל ידי החידושים שבכל דף ועמוד, זוכר כל העניין. דהיינו, ד'מילתא תמיהה מידבר דכירא' והנסיון מעיד על כך וכו' עכ"ד.

323. בהגהות אשר"י [לעיל סימן ה'] הביא שרבי שמריה קיבל מרבו אליעזר בן רבינו משולם, שרב שרירא גאון אביו של רב האי גאון היו לו בני פקועים ולא שחט אחד מהם אלא

רבי חנינא — הלכה כרבי שמעון שזורי.

וכפי שמביא בשמו "וכן היה רבי שמעון שזורי מתיר בבנו ובבן בנו — עד סוף כל הדורות!"

ואפילו רבי יוחנן לא קאמר להתיר עד סוף כל הדורות, אלא רק בבנו. אבל איהו, את בן הפקועה עצמו, לא אמר ליה שצריך שחיטה

אדא בר חבו הוה ליה היה לו בן פקועה, דנפל דובא זאב עליה, ודינו טריפה כדין ה'דרוסה'.⁽³²⁶⁾ אתא לקמיה בא לפני דרב אשי, אמר ליה רב אשי, זיל לך שחיטה ושחטהו! וכדעת חכמים⁽³²⁷⁾ הסוברים כיון שהפריס ועמד על גבי קרקע, יש לשחטו.⁽³²⁸⁾

אמר ליה אדא בר חבו, האמר זעירי, אמר

שהפריס על גבי קרקע שדינו ככל בהמה גמורה וחייב שחיטה, מדוע אין הטריפה הנוצרת על ידי נפילת הזאב עליו, אוסרתו?

וביאר התוספות והראשונים, שדוקא שחיטה גזרו בו חכמים משום שיש בדבר פרסום אילו היה נאכל בלא שחיטה ועשויים לבוא לידי מכשול. אבל טאפות שבפנים גופו אין בהם פרסום ולכן לא גזרו לאוסרו מחמתם.

אולם יש ראשונים [אור זרוע סימן ת"מ ועוד] הסוברים שכשם שגזרו בו שחיטה, כך גזרו בו טריפות. וכן כתב בעל העיטור [כח ב]: ודינו כבהמה מעליא לבדיקת הסכין, ולריאה, ולי"ח טרפות.

ולענין המקרה המובא כאן שנפל עליו הזאב, כתב בעל העיטור שבמקרה זה נפל עליו הזאב שלא מדעתו, ובאופן זה אין חוששין לדריסה הממיתה, לפי שעשה זאת שלא מדעת וכנראה שלא הטיל בה ארסו.

אופן נוסף ביאר בעל העיטור, שמדובר בבהמה גסה, שאינה נטרפת אלא רק בדריסת אריה שארסו חזק [וכפי אחת השיטות במשנה ריש פרק אלו טרפות שדריסת הזאב שאין ארסו כל כך מסוכן לבהמה גסה אלא רק דריסת אריה].

328. בדין שחיטתו של בן פקועה שהפריס, פוסק הרשב"א שיש להקל בו בדיני פסולי שחיטה. שאפילו החליד [כלומר שהיה הסכין

על פי שיטת הרמב"ם שמחלוקת רבי חנינא ורבי יוחנן היא בדין דאורייתא. שלדעת רבי יוחנן התירה התורה דוקא את הבן פקועה עצמו. אך לא את בנו. ואילו רבי חנינא סובר שעד סוף כל הדורות התירה התורה.

ויסוד המחלוקת נעוץ בשאלה מהו גדר היתרו של בן פקועה. האם הוא מדין "כל בהמה תאכלו", דהיינו, שכל הנמצא בבהמה מותר ואינו שייך כלל בשחיטה אלא היתר גמור הוא. ולפי צד זה ניתן לומר שכן הוא הדין בולד הנולד ממנו. דכיון שנולד מהיתר אף הוא מותר. וזוהי דעת רבי חנינא.

אך אם גדר היתר בן פקועה הוא משום שנחשב כשחוט, הרי שבבנו לא יהא הדין כך. לפי שרק הוא האב, נותר בשחיטת אמו בהיותו בן פקועה. אולם איזה שחיטה תתיר את בנו? לפיכך הולד הנולד מבן פקועה לדעת רבי וחנן צריך שחיטה לעצמו.

326. בתחילת פרק "אלו טרפות" שנינו כי בכלל הטרפות האוסרות את הבהמה, נמצאת אף ה'דרוסה'. כמובא שם שדרוסת הזאב [וכן שאר חיה ועוף הדורסים] אף היא בכלל הטרפות. לפי שבדריסה, נועצת החיה את ציפורניה בבהמה, ומטילה בה ארס הממית. [ונחלקו שם האם כל דריסה מטריפה כל בהמה או שיש בזה דרגות].

327. יש לדון, אם גזרו חכמים על בן פקועה

כלל, אפילו אם הפריס ועמד על גבי קרקע?!

אמר ליה רב אשי: רבי יוחנן עצמו סבור שהלכה כחכמים. וכיון שהפריס על גבי קרקע, חייב שחיטה מדרבנן.

ומה שאמר כאן רבי יוחנן שהוא עצמו מותר ולא בנו, יש ליישב, שרבי יוחנן אמר את דבריו אלו, רק לדברי רבי שמעון שזורי קאמר. והוא אכן סבור שהלכה כחכמים, ואם הפריס על גבי קרקע חייב שחיטה.

הקשה לו אדא בן חבו: והאמר רבין בר חנינא, אמר עולא, אמר רבי חנינא — הלכה כרבי שמעון שזורי ולא עוד, אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי במשנתנו — הלכה כמותו? ואיך יתכן לומר שרבי יוחנן פוסק הלכה כחכמים ולא כרבי שמעון שזורי?

אמר ליה רב אשי: אנא, אני, לדעתי, כי הא סבירא לי, סובר כדברים אלו להלן:

דאמר רבי יונתן, הלכה כרבי שמעון שזורי, ב"מסוכן", וב"תרומת מעשר של דמאי" [להלן תפרש הגמרא מהם הלכות אלו], אך בשאר דברים אין הכרח שהלכה כמותו.

ומפרשת הגמרא: מסוכן מהו? —

דתנן: בראשונה בתחילה היו אומרים, כי היוצא ליהרג בקולר. ואמר: כתבו גט לאשתי, הרי אלו השומעין אותו יכתבו גט ויתנו לאשתו. ואף שהוא ציוה רק על הכתיבה ולא עשאם שליח לנתינה, אומדין דעתו שנתכוין אף לעשותם שליח לנתינה. ומה שלא אמר זאת מפורשות, הו משום שהיה בהול על נפשו שהרי יוצא להריגה.

חזרו בשנית לומר, כי אף המפרש היוצא לים וכן היוצא בשירא, שאמר כתבו גט לאשתי, עושין כן ונותנים לה. שאף אלו טרודים הם, ומחמת טירדם לא ציוו על הנתינה.

רבי שמעון שזורי אומר: אף החולה המסוכן שציוה על הכתיבה עושין כדברו ונותנים לה.

זהו שהובא לעיל בשם רבי יונתן, שהלכה כרבי שמעון שזורי ב"מסוכן".

ממשיכה הגמרא ומפרשת: תרומת מעשר של דמאי, מהי?

דתנן: תרומת מעשר של דמאי כלומר שעשוה מן הדמאי [פירות שנלקחו מעם הארץ החשוד על המעשרות, והרי הם בספק אם מעושרין אם לאו], אם אירע שחזרה

מכוסה בשעת השחיטה, כגון שתחב הסכין מתחת לעור מקום השחיטה ונתכסה. שדבר זה פוסל בשחיטה] או דרס, מותר. וכן הוא בעניני טרפות, לפי שאין הרואה יודע שדרס או שהחליד. ובנימוקי יוסף מוסיף שהבא לימלך מלמדין אותו שהוא מותר אף בלא שחיטה. שלא אסרו חכמים, אלא משום מראית.

ולענין חלבו, פוסק הרי"ף שהוא אסור. מכיון שהפריס על גבי קרקע יש לחשוש שמא יחליפו בחלב אחר. וכן כתב הבה"ג, שהפריס על גבי קרקע צריך שחיטה וניקור. הרמב"ן כתב, שקלוט בן פקועה, היות ומותר בלא שחיטה, חלבו אף הוא מותר. משום שדרך בני אדם לזכור זאת.

החשש הוא על כל פרי ופרי שמה מן תרומת המעשר הקודם הוא. וכיון שאין לפירות תקנה, מותרים בין בשבת ובין בחול על פי השאלה ששואלים את העם הארץ! (330)

במשנה שלפנינו מובאות כמה מהלכות עו-א טרפה. (331)

ואף שלכאורה מקומן של הלכות אלו הוא בפרק הקודם "אלו טרפות", בכל זאת הן נשנו כאן משום סופה של המשנה, הדנה בענין עצם שנשבר, האם השחיטה מטהרת אותו האבר. וכמו דיני עובר הניתר על ידי שחיטת אמו, שנשנו לעיל במשך הפרק. (332)

להבנת המשנה והגמרא דלהלן, יש להקדים:

רגל הבהמה, מורכבת משלשה חלקים [מתחילת שורשה, שהוא בפנים הבהמה, ועד סופה למטה]:

תרומת המעשר למקומה, ונתערבה עם הפירות המתוקנים אשר יצאו כבר מתורת "דמאי", ואם כן, לפנינו תערובת של חולין עם תרומת מעשר [ותרומת מעשר אינה בטילה ברוב רגיל, אלא רק ברוב שיש בו פי מאה ממנה. ואילו כאן, אין רוב של מאה כנגד התרומה, ואין התרומה בטילה בו. ולכן הפסד גדול הוא לאסור את כל התערובת משום תרומה זו שנתערבה כאן].

רבי שמעון שזורי אומר: דינה של תערובת זו, כי אף בחול [ולא רק בשבת שאז יש להקל משום כבוד השבת, ולסמוך על עם הארץ באם יאמר שאכן עישר פירות אלו] (329) שואלו את עם הארץ על פירות אלו שנתקבלו מידו האם עישרם, ובאם אומר לו שעישרם, סומך עליו, ואוכלו, את תערובת זו על פיו. משום שהפסד מרובה הוא. לפי שפירות אלו, אין להן תקנה אחרת, כי לא יועיל אם יעשרם בשנית, שהרי

הירושלמי [דמאי ד א]: כשם שאימת שבת עליו, כך אימת דימוע עליו. פירוש, שבשבת אוכלו על פי עם הארץ משום שיש לעם הארץ אימה מן השבת. לפי שרואה שהשבת קובעת למעשר, והוא חושב שאסור לאכול טבל בשבת יותר מבחול ולא משקר לו לבעל הפרות. ורבי שמעון שזורי סבר שאימת דימוע עליו אפילו בחול. לפי שאסור לאכול ממנו אפילו עראי. לפיכך מודיעו שנדמע, ואוכל על פיו.

331. בעריכתה וביאורה של סוגיא זו, הסתייענו רבות בספר "שיחת חולין", באירוי, ובמקורות של השיטות וההלכות המופיעים בו.

332. פירוש המשניות לרמב"ם. והתפארת ישראל הוסיף וביאר, שבמשנה לעיל [בתחילת

329. כך פירש רש"י. וברמב"ן מביא שיש מקשין על רש"י ממה ששנינו [דמאי ז א, ד א] "המזמין את חברו לאכול עמו, והוא אינו מאמינו על המעשרות, בשבת שואלו ואוכל על פיו. [ומדובר שלזה המוזמן יש אף פירות בביתו. הגהות הגרא"ז לחידושי הרמב"ן] ומוכת, שהיתר לאכול על פי עם הארץ, אינו דוקא משום כבוד השבת. שהרי יש לו פירות בביתו לכבד בהם את השבת?

מיישב הרמב"ן, שבמקרה שצריך להזמנתו של חברו כאשר אין לו פירות וצרכי סעודה בביתו, הרי אז ודאי יש להתיר לו. ולכן, לא חילקו חכמים בתקנתם ובכל אופן תיראו לאכול על פיו בשבת, אף אם אין זה צורך השבת ממש.

330. בענין זה מביא הרמב"ן את דברי